

Livet i Emån

Hög artrikedom i vatten....

Emån är sydöstra Sveriges största vattendrag och känd för sitt rika naturliv. Här finns fler än 30 olika fiskarter, däribland den fridlysta och mystiska malen som troligen har sin viktigaste lokal i norra Europa i just Emån. I sportfiskekretsar är Emån känd för sin storvuxna havsöring med rekordvikter på över 15 kilo!

Lövrika kantzoner skapar livsmiljöer och bidrar även till en artrik bottenfauna med bl a tjockskalig målar-mussla och flodpärlmussla i biflöden.

... och på land

I de sandiga branterna invid Emån med biflöden trivs jordlöpare, fjärilar, vildbin och gaddsteklar. Även kungsfiskaren bygger sitt bo i sandbanken och häckar i området kring Sandvadsbäcken. I de nedre delarna finns fina svämskogar med ek, ask och asp, svämängar med ett rikt fågelliv och nationellt värdefulla ekområden med många rödlistade arter.

Emåns huvudfåra och flera av biflödena är utpekade som Natura 2000 och som riksintresse för natur- och kulturmiljövärden samt för friluftslivet.

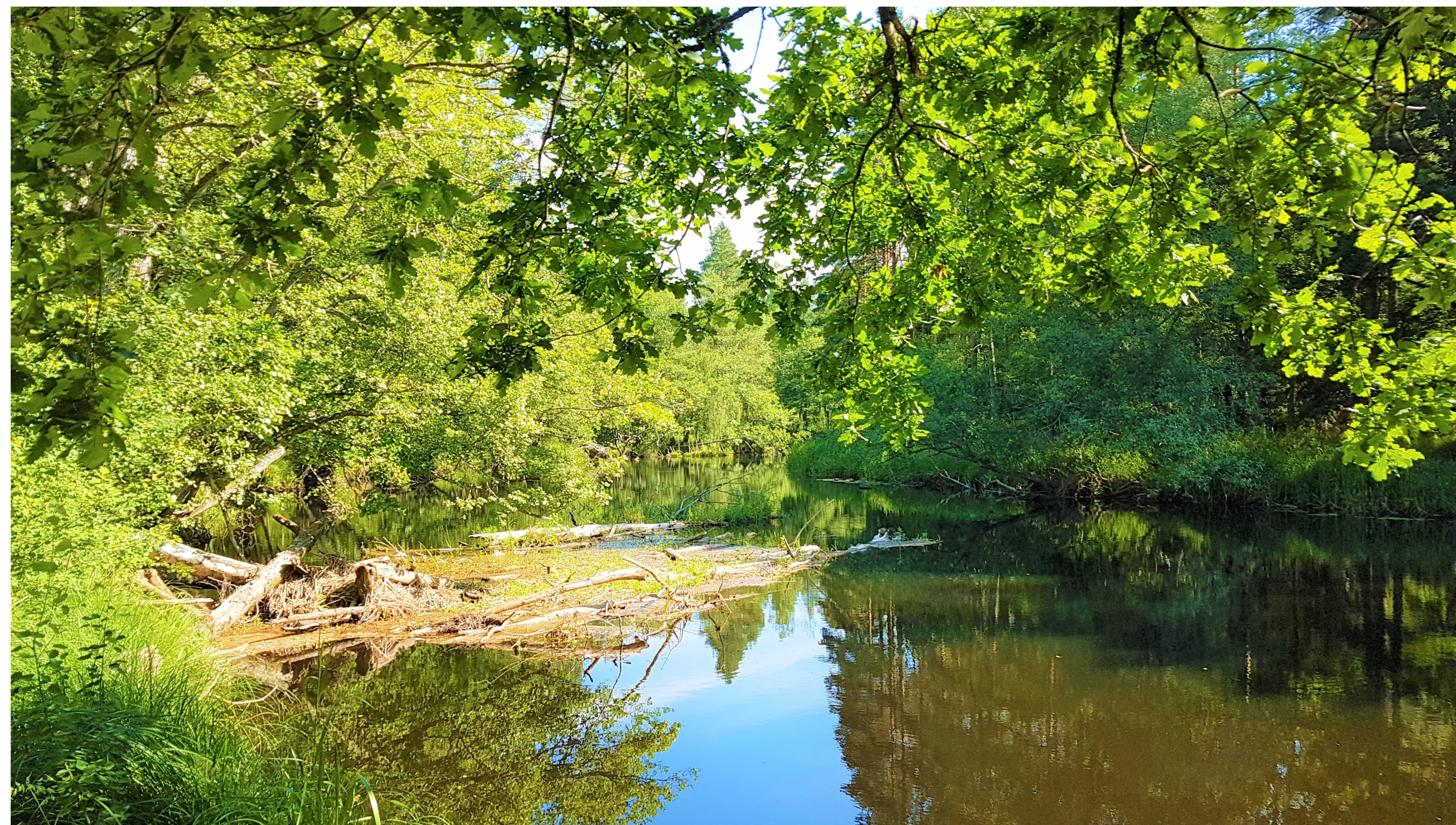
Mal (Silurus glanis) är inte lik någon annan fisk i svenska vatten. Den kan bli över två meter lång, med sin breda mun och karaktäristiska skäggtömmar har den blivit mytomspunnen som ett glupskt rovdjur. Foto Tobias Borger

Har du tur kan du kan få syn på den färgglada kungsfiskaren (Alcedo atthis). Illustration: Peter Nilsson

DETTA ÅR Natura 2000

Natura 2000 är ett nätverk av skyddade områden i hela EU. Områdena väljs ut för att de innehåller naturtyper eller arter som är särskilt skyddsvärda ur ett europeiskt perspektiv. Sverige har drygt 4000 Natura 2000-områden och Emån är ett av dessa. Regeringen beslutar vilka platser i Sverige som ska bli Natura 2000-områden. De områden som har de högsta naturvärdena och som på bästa sätt bidrar till nätverket väljs ut och samhället har nu ett åtagande att naturvärdena i områdena ska bevaras för framtiden.

Emån ringlar sig fram genom landskapet, här kantad av en funktionell kantzon (ibland kallad för motorn i vattendragens ekosystem) som bidrar med död ved, löv och förna samtidigt som trädens rötter stabiliserar strandkanten och motverkar erosion. Foto: Martin Hederskog

Emån—en livsnerv i landskapet

Emån rinner genom två län och 8 kommuner. På sin 229 km slingrande färd rinner vattnet från snabbforsande högländsområde till meandrande slättområde. Längs vägen förser Emån oss med många ekosystemtjänster såsom dricksvatten, högklassigt sportfiske, processvatten och vatten för bevattning av jordbruksmark men även vattenrening och artrika livsmiljöer för växter och djur. Emån är även känd för stora flödesvariationer. Detta som ett resultat av att det stora avrinningsområdet (4470 km²) är relativt sjöfattigt.

Vidare beräknas ca hälften av Emåns våtmarker ha avvattnats genom dikning.

Kulturmiljöer vid Emån

Landskapets livsnerv

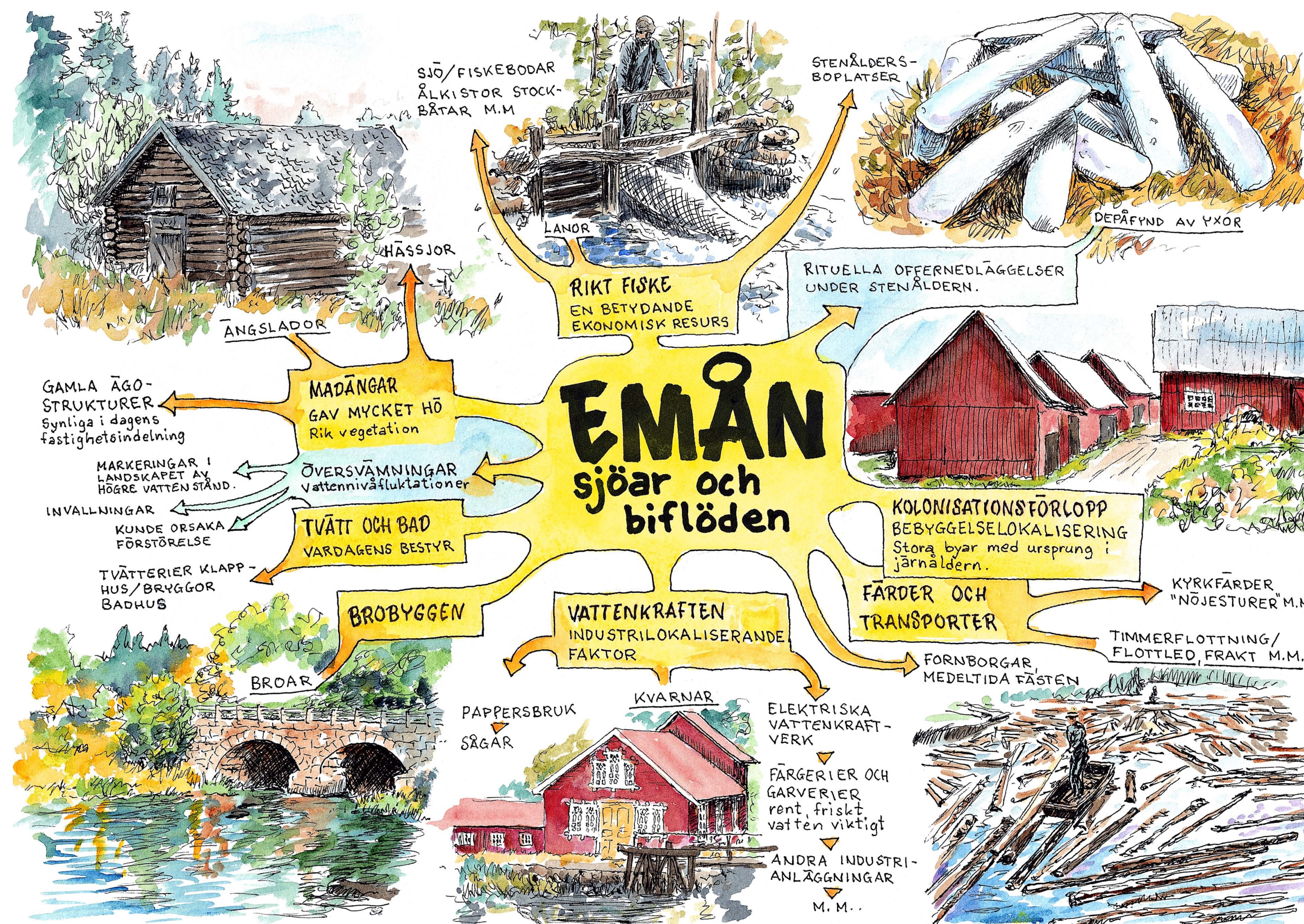
Emån med tillhörande biflöden har sedan mycket lång tid tillbaka styrt eller påverkat människans aktivitet i området. Emån har varit landskapets livsnerv genom historien och spåren av dåtidens bebyggelse och industriverksamhet finns kvar som kulturhistoriska lämningar. Lämningarna är en viktig del av vår historia och ska bevaras för framtiden. Det är därför viktigt att visa hänsyn till lämningar vid skogsbruksåtgärder.

Kulturhistoriska lämningar är forn lämningar om de tillkommit före 1850 och övriga kulturhistoriska lämningar om de tillkommit efter 1850. Lämningarna ska vara varaktigt övergivna

Tjärdalen

Framför er kan ni se en övrig kulturhistorisk lämning i form av en tjärdal. Här framställdes tjära genom att långsamt förbränna kådrikt talltimmer.

I målbilderna för god miljö hänsyn kan du läsa mer om hur du hanterar forn- och kulturlämningar i skogslandskapet, skanna QR-koden!

Emån har likt en magnet dragit till sig olika mänskliga verksamheter i äldre tid. Verksamheterna har satt sina karaktäristiska spår i terrängen. Dessa spår i form av kulturhistoriska lämningar är viktiga att visa hänsyn till vid skogsbruksåtgärder så att även kommande generationer kan ta del av historien som format dagens samhälle och landskap. Illustration: Bengt Andersson

Kulturstubbar

Syftet med de 1,3 m höga kulturstubbarna som lämnats kvar på tjärdalen är att skydda lämningen vid skogliga åtgärder. Stubbarna ska placeras 2-5 meter utanför lämningen eller i områdets ytterkanter. De ska vara så pass många att de tydligt visar var särskild hänsyn behövs. I det här fallet står stubbarna tyvärr uppe i tjärdalen och risk för skador på lämningens ytterkanter ökar.

Råd för god kulturhänsyn

- Kör inte på lämningar
- Lämna inte kvar träd eller ris på lämningar, men gärna kulturstubbar runt lämningen
- Markbered inte för nära, håll ett avstånd om ca 5 meter till lämningen
- Plantera inte närmre än ca 5 meter från lämningens ytterkant
- Håll lämningarna fria från ris, buskar och träd vid röjning och gallring

Återvätning av dikade våtmarker

Från utdikning till återvätning

Våra vattendrag och våtmarker har under en lång tid påverkats av mänsklig aktivitet. Sedan 1800-talet har stora arealer våtmark försvunnit till följd av dikning för att odla grödor eller skog. Idag ligger många av de utdikade områdena outnyttjade då dikena inte längre har någon produktionshöjande effekt. Genom återvätning av de gamla våtmarkerna kan vi hålla mer vatten i landskapet och göra nytta för flera arter som blivit sällsynta när deras livsmiljöer försvunnit.

Utdikade våtmarker kan släppa ut stora mängder koldioxid då torven bryts ned. Efter en återvätning kan våtmarken istället bli en koldioxidsänka och på nytt bilda torv som är ett naturligt kollager i marken.

Vill du restaurera eller anlägga en våtmark?

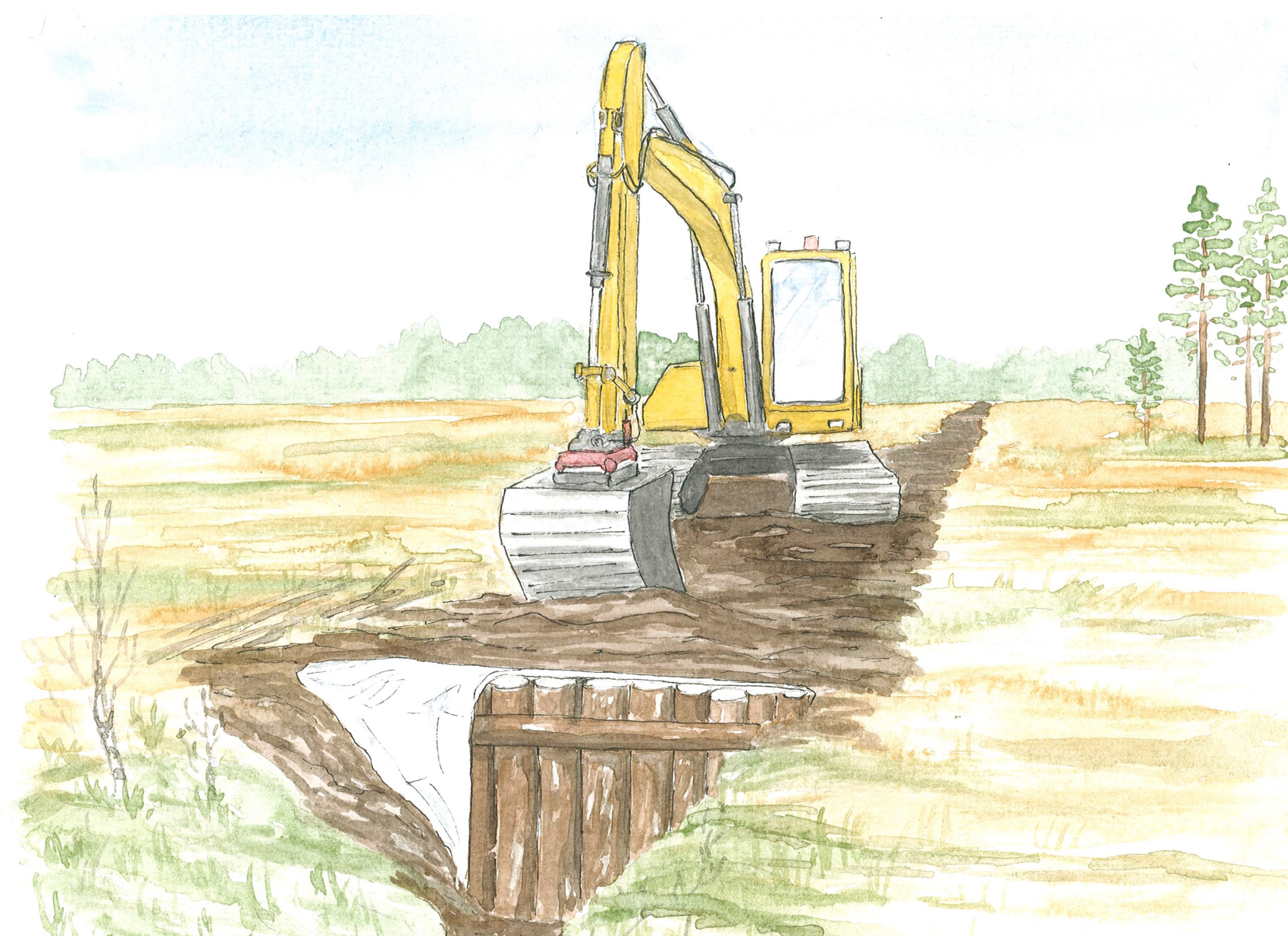
Läs mer på länsstyrelsens hemsida under fliken "Anlägga våtmark"

Störst nytta avseende minskat läckage av koldioxid får man vid återvätning av dikade näringsrika torvmarker här i södra Sverige.

Olika återvätningsmetoder

Vid återvätning vill man skapa en stabil nivå av stillastående vatten nära markytan eller periodvis ge vattnet förutsättningar att bredda ut över vattendragets kanter. Det vanligaste sättet att åstadkomma detta är att dämma eller att plugga. Det finns flera möjliga tillvägagångssätt när en våtmark ska restaureras, valet beror på målet med åtgärden och förutsättningarna på platsen. Till höger kan du se fyra olika typer av tillvägagångssätt.

Fylla igen diken. Om det finns tillräcklig tillgång på massor kan dikena fyllas helt och hållet, så kallad igenläggning. Det gör att diket försvinner och de hydrologiska förhållandena på platsen återställs så långt som möjligt. Illustration: Lotta Ström

Torv-Plankplugg. När tillgången på virke och bärigheten är dålig kan en plankplugg vara ett bra alternativ som effektivt stoppar vattentransporten i diket. Foto: Martin Hederskog

Virkesplugg. Den hittills vanligaste typen av dikesplugg är gjord av virke i olika dimensioner som travas på varandra och paketeras i en markduk. En virkesplugg lämpar sig bäst i områden med lite mindre vattenflöden. Foto: Martin Hederskog

Maskingrävd plugg. Att använda grävmaskin kan ibland vara ändamålsenligt vid igenläggningar av diken eller vid återvätning av större våtmarksprojekt. Speciellt i områden där vattenflödena tidvis kan vara stora. Foto: Patrik Karlsson